

ARBETSKYDDSTYRELSEN
TILL SYNSAVDELNINGEN
Byggbyrån, byggsektionen
Handläggare
Bd G Önsten/ub

Datum
1988-02-05
Ert datum

Vår beteckning
124 T 286/88 1
Er beteckning

8511-404/88	Natur	Räddningsverket
1988-02-08		Räddningstjänstavdelningen
		Karolinen
		651 80 KARLSTAD

Nedstörtningsrisk i brandventilatorer och rökluckor i befintliga byggnader.

Med anledning av inträffade olyckor vill vi varna för risken för nedstörtning, om någon råkar beträda en nedåtöppnande röklucka eller brandventilator i samband med arbete på en befintlig byggnads tak (t ex vid snöskottning, ombyggnad eller reparation).

Den 27 januari inträffade en olycka, där en plåtslagare i samband med förberedelse för snöskottning på en industribyggnad råkade trampa på en nedåtöppnande röklucka, varefter han handlöst föll 7 m ner till golvet efter att först ha slagit i en wire för upphängning av belysning. Han skadades allvarligt. Luckan var av typ Matakki typ N.

Vid en olycka i fjol våras var två personer sysselsatta med att riva takbeklädnaden på en befintlig industribyggnad. En av dem råkade trampa på en nedåtgående röklucka. De smältbleck som skulle låsa öppningsmekanismen, var ej fixerade i båda ändarna, varför luckan öppnades och personen föll 5,5 m i byggnaden, och skadades. Luckan var av typ Evrisol BV från Förenade tak. Typgodkännandet för luckan är ej längre giltigt.

År 1981 uppdagades ett liknande problem med Höganäs brandventilator typ NL och N. I det fallet visade det sig att smältblecken, som skulle spärra låsanordningen, hade spruckit. Med anledning av det inträffade drog Planverket in typgodkännandet för den aktuella luckan. Sedan den kompletterats med ett galler av stål enligt SBN 1980 kapitel 41:344, fick den nytt typgodkännande. Fastighetsägaren kompletterade de inmonterade luckorna med galler.

I SBN 1980 kapitel 41:344 sägs: "För nedåtöppnande beträdbara brandventilatorer med fjärrmanövrerad utlösningssanordning godtas endast galler, nät eller annan motsvarande anordning som skydd mot nedstörtning". Planverket kräver numera vid typgodkännande att sådant skydd finns. Något giltigt typgodkännande för nedåtöppnande lucka finns för närvarande ej (Planverkets typgodkännanden är tidsbegränsade). Därmed skall denna risk vara eliminerad i samband med nya byggnader.

Problemet med äldre fastigheter kvarstår dock. Brandventilatorer eller rökluckor förekommer ofta i industrifastigheter och i

trapphus utan fönster i vanliga bostadshus. De kan även förekomma i kulvertar i vårdanläggningar, över scener i samlingslokaler, i laboratoriebyggnader, i gårdsbjälklag och eventuellt i garage.

Utöver de nämnda Evrisol BV och Höganäs typ NL och N har ytterligare några nedåtöppnande rökluckor utan skyddsgaller varit typgodkända: Mataki rökluckor typ RP och RL, Svita rökluckor typ LA och LP, TKL och TKPL. Eftersom Planverkets typgodkännande är frivilligt, kan dessutom andra luckor av liknande typ finnas.

Luckorna skulle enligt Planverkets typgodkännanden vara försedda med varningsmärken och dessutom skulle varningsskyltar med texten "Nedstörtningsrisk" medlevereras för uppsättning vid varje uppstigningsställe. Märken och skyltar kan emellertid ha fallit bort, vara dolda av snö eller av annan anledning vara oläsliga, varför faran ej uppmärksammas och skyddsanordningar ej blir uppsatta.

Eftersom luckorna ser ut att hålla att gå på utgör de en mycket lömsk fara för dem som utför arbete av olika slag på tak. Luckorna ansågs tåla belastning av personer när de monterades, men har sedan visat sig bristfälliga genom att smältblecken lossnar eller går sönder. 13 § i 3 kap i PBL (SFS 1987:246) torde här vara tillämplig. Där sägs bl a: "Byggnader skall underhållas så att deras egenskaper i de hänseenden som avses i 3-7 §§ i huvudsak bevaras. Anordningar som avser att tillgodose kraven i 6 och 7 §§ skall hållas i stånd". I 4 § sägs "Byggnaders grundkonstruktion, stomme och andra bärande delar skall ha betryggande bärförmåga, stadga och beständighet. Övriga byggnadsdelar skall ha en med hänsyn till ändamålet tillfredsställande hållfasthet". I 6 § sägs bl a: "Byggnader skall ge ett tillfredsställande skydd mot olycksfall, ...". Motsvarande regler i gamla byggnadsstadgan finns i 50 §, 42 § och 44 §, 7 mom. Det torde alltså vara fastighetsägarens skyldighet att tillse att luckor av det här slaget hålls i sådant skick att de ej vållar olycksfall. Eftersom det i praktiken kan vara svårt att hålla luckorna i tillförlitligt skick, synes det lämpligt att byta ut dem mot uppåtöppnande luckor eller förse de befintliga luckorna med permanenta nedstörtningsskydd i form av galler, räcke eller annan lämplig anordning. Vid ändring som här nämnts, bör samråd ske med ortens brandmyndighet.

Vid arbete på tak regleras arbetsgivarens ansvar gentemot arbetstagare vad gäller arbetarskyddet i Arbetskyddsstyrelsens kungörelse "Takarbete" (AFS 1983:12). I 3 § sägs bl a: "Arbete får inte utföras utan att betryggande åtgärder vidtagits för att hindra nedstörtning och genomtrampning". I 6 § sägs bl a. "Hål och öppningar som tas upp eller uppstår i tak skall omedelbart förses med skyddstäckning eller omges med skyddsräck".

ARBETARSKYDDSSTYRELSEN
Byggbyrån, byggsektionen

1988-02-05 124 T 286/88 3

Bd G Önsten/ub

Det är angeläget att ytterligare olycksfall med den här typen av luckor förhindras, varför det är värdefullt om personal från det lokala brandförsvaret eller andra som utför brandbesiktningar kan medverka till att göra fastighetsägare och andra uppmärksamma på faran med dessa luckor och föreslå lämpliga åtgärder.

Gilbert Önsten
Gilbert Önsten